

Список використаних джерел та літератури

1. Arkin R.M. Self-presentation styles. *Impression management theory and social psychological research*. 1981. P. 311–333.
2. Baumeister R. F., Hutton D. G. Self-Presentation Theory: Self-Construction and Audience Pleasing. In *Theories of group behavior* / ed. by B. Mullen Springer-Verlag New York, 1987. P. 71–87.
2. Goffman E. The presentation of self in everyday life. Edinburgh : University of Edinburgh, 1956. 163 p.
3. Jones E. E., Pittman T. S. Toward a general theory of strategic self-presentation. *Psychological perspectives on the self*. 1982. Vol. 1. P. 231–262.
4. Leary M. R., Kowalski R. M. Impression management: A literature review and two-component model. *Psychological Bulletin*. 1990. № 107. P. 34–47.
5. Schlenker B. Self-presentation. *Handbook of Self and Identity* / by M. Leary et al., 2003. P. 542–571.
6. Schultz A. The phenomenology of the social world. Northwestern University Press, 1967. 255 p.
7. Snyder, M. Self-monitoring of expressive behaviour / M. Snyder // *Journal of Personality and Social Psychology*. 1974. № 30 (4). – R. 526-537

Б. В. Савчук

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Науковий керівник:

к. п. н., доц. Григор'єва Т. Ю.

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її актуальність. Бурхливий розвиток сучасного інформаційного суспільства, глобалізація усіх сфер суспільно-політичного життя, активізація міжнародного співробітництва нагально потребують якісної іншомовної комунікації, обміну життєво важливою інформацією задля безпеки людства, оскільки лише це забезпечить швидку й адекватну реакцію на актуальні виклики сьогодення.

В Україні триває процес реформування системи навчання іноземних мов, зокрема створюються умови для варіативності форм навчання англійської мови. Стрімкий розвиток інформаційної галузі та інтернет-технологій відкрив безмежний потенціал інформаційно-комунікаційних засобів для

ефективного навчання іноземних мов. Отже, проблема формування англomовної компетентності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій актуальна, оскільки її розв'язання є запорукою якісної іншомовної освіти.

Метою дослідження є з'ясувати засади формування англomовної комунікативної компетентності в діалогічному мовленні з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; проаналізувати найбільш ефективні шляхи розв'язання порушеної проблеми; запропонувати критерії відбору сучасних цифрових технологій як ефективних засобів навчання.

Аналіз використаних досліджень і публікацій. Одним із пріоритетних напрямків сучасної іншомовної освіти є комунікативно-діяльнісний підхід, який передбачає формування в учнів готовності до спілкування іноземною мовою. Державні стандарти освіти визначають, що сучасне навчання іноземних мов має ґрунтуватися на засадах особистісно зорієнтованого й компетентнісного підходів [2].

Аналіз опрацьованих джерел показав, що порушена проблема є багатоплановою та досліджувалася науковцями аспектно [4: 21]. Недостатньо вивченими залишаються питання практичного застосування сучасних цифрових інформаційно-комунікаційних та інтернет-технологій як засобів формування англomовної комунікативної компетентності в діалогічному мовленні, що зумовлено їх стрімким розвитком та безмежним дидактичним потенціалом.

Більш деталізоване визначення поняття «компетентність у діалогічному мовленні» наводить В. Черниш, яка зазначає, що це здатність реалізовувати усномовленнєву комунікацію. Сформованість цієї якості передбачає, що мовець уміє планувати, здійснювати й коригувати власну комунікативну поведінку під час породження й варіювання іншомовного мовлення в різних типах діалогічних висловлювань відповідно до певної ситуації спілкування, мовленнєвого завдання, комунікативного наміру та згідно з правилами спілкування в конкретній національно-культурній спільноті [8: 11].

Іншомовна комунікативна компетентність формується в учнів в процесі навчання за комунікативним методом, який орієнтований на спілкування завдяки моделюванню мовленнєвих ситуацій, тобто вони навчаються комунікації в процесі самої комунікації [5: 123]. Відповідно, результативним шляхом формування в учнів англomовної комунікативної компетентності є навчання діалогічного мовлення, оскільки саме воно є процесом мовленнєвої взаємодії в ході спілкування. Дослідниця Н. Сура з-поміж умов формування іншомовної комунікативної компетенції виділяє діалогізацію процесу навчання іноземної мови «як надважливу й об'єктивну» [7: 12].

Виклад основного матеріалу. Компетентність у діалогічному мовленні – це спроможність реалізовувати усномовленнєву комунікацію в діалогічній формі в окресленій ситуації спілкування відповідно до комунікативного завдання. Вона передбачає, що мовець уміє організувати, планувати, здійснювати та коригувати власну комунікативну поведінку згідно із

заданими умовами та поставленою метою в межах визначеної комунікативної ситуації.

Складовими компетентності в діалогічному мовленні є вміння, навички, знання, а також комунікативні здібності. Беззаперечно, що на формування і розвиток діалогічних здібностей впливає рівень сформованості мовних навичок: фонетичних, лексичних, граматичних тощо. Процес формування англомовної комунікативної компетентності в діалогічному мовленні проходить паралельно зі здобуттям знань, оволодінням іншомовними навичками, розвитком умінь та комунікативних здібностей учнів.

Слід зауважити, що комунікативні здібності включають внутрішню мотивацію. Комунікативна мотивація – це бажання учнів спілкуватися іноземною мовою в усній і письмовій формі [5: 65]. Вона є рушійною силою процесу оволодіння англомовною комунікативною компетентністю. Для підвищення рівня мотивації навчання англійської мови варто впроваджувати в процес навчання ігрові та інтерактивні методи, проєктні завдання, інформаційно-комунікаційні та інтернет-технології тощо.

Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність технологій, що забезпечують фіксацію інформації, її обробку й обмін нею, тобто інформаційно-комунікаційні технології включають усі можливі види технологій, які використовуються для обробки інформації [3: 1].

Активне використання сучасних цифрових технологій в освітньому просторі зумовлено організацією дистанційного навчання, запровадженого як карантинний захід у боротьбі з поширенням пандемії, спричиненої вірусом COVID-19, а також як єдина можлива форма навчання під час активної фази російської війни проти України.

Інформаційно-комунікаційні технології в освіті – це сукупність способів і засобів збирання, збереження, обробки, передачі й подання інформації, що розширює знання людей та їх можливості в керуванні технічними й соціальними процесами [5: 131].

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій кардинально змінює сам освітній процес, оскільки трансформує схему передавання знань, запроваджує нові методи навчання, вимагає використання новітніх цифрових і програмних засобів, систем обробки інформації, починаючи від електронних підручників і закінчуючи цілими базами даних, від мультимедіа в класі до локальної чи навіть глобальної освітньої мережі (які здатні вдосконалити наявні навчально-методичні комплекси), це й інформаційно-пошукові системи та спеціально створені навчальні програми, розроблені на основі штучного інтелекту чи VR-технологій, що дозволяють у реальному масштабі часу подорожувати в просторі.

Однією з найважливіших умов діалогічного мовлення є його ситуативність. Мовленнєва ситуація спонукає до спілкування, містить стимул до комунікації. Саме тому вчитель англійської мови повинен спеціально створювати комунікативні ситуації, максимально природні, характерні для різних життєвих ситуацій. Ці штучно створені мовленнєві ситуації повинні максимально деталізуватися, тобто окреслюється місце, час, обставини,

навіть може уточнюватися передісторія відносин співрозмовників, розподіляються ролі тощо. Із цією метою використовуються інформаційно-комунікаційні технології в навчанні, які надають увесь спектр невербальних аудіовізуальних засобів, зокрема VR-технології, які моделюють реальні ситуації спілкування за допомогою певних технічних засобів, що дозволяють забезпечити часткове або повне занурення учнів у штучно змодельований світ – ілюзію справжньої реальності. Завдяки зоровим образам, аудіосупроводженню ми можемо опинитися всередині віртуального іншомовного світу, що стимулюватиме нашу комунікативну діяльність. Застосування VR-технології акумулює в собі не лише інтерактивні, а й ігрові методи навчання.

Викладене вище свідчить про безмежний дидактичний потенціал сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, оскільки вони охоплюють засоби телекомунікації, аудіо- та відеотехніки, різноманітні пристрої комп'ютерної техніки, інтернет-телебачення та телефонію, мобільний стільниковий зв'язок, зокрема месенджери, безліч інтернет-технологій, а також програмні засоби навчання тощо. При цьому вони є багатофункціональними: це й інформативно насичена наочність, й ефективний тренажер, який забезпечує можливість індивідуалізації навчання (обрання комфортного темпу й способу опанування матеріалу), і засіб індивідуальної діагностики та контролю (з урахуванням різних рівнів складності), і робочий інструмент (текстовий і графічний редактори) та ще багато інших унікальних можливостей.

Цілями застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі є такі: передусім інформатизація суспільства, а саме формування найзатребуванішого сьогодні уміння працювати з масивами інформації та орієнтуватися в них; розвиток іншомовних комунікативних здібностей; формування пошуково-дослідницьких умінь; умінь самостійно вибирати найоптимальніше рішення з-поміж усіх можливих варіантів тощо.

Критеріями відбору інформаційно-комунікаційних технологій для формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні старшокласників є: тотальна доступність до обраних засобів інформаційно-комунікаційних технологій; володіння інформаційною грамотністю; зорієнтованість на відпрацювання конкретної навчальної мети; результативність навчання з урахуванням його диференційності; якісний рівень здобутих знань; створена завдяки обраній технології довірлива атмосфера, у якій відбувається процес навчання, відсутність суб'єктивного оцінювання вчителем, довіра до отриманої оцінки, яка стимулює до самовдосконалення; зворотня реакція учнів, вмотивованість до подальшого розвитку тощо.

Що стосується практики застосування інформаційно-комунікаційних технологій, то на уроках англійської мови найчастіше використовуються [1: 3]: електронні словники й довідники; тренажери і програми тестування; освітні інтернет-ресурси; DVD і CD диски, які, як правило, додаються до підручників для ілюстрації навчального матеріалу (наприклад, підручники

видавництва Express Publishing, які мають такий аудіо- та відеосупровід); відео- й аудіотехніка; мультимедійні системи тощо.

Як свідчать вчителі-практики, серед комп'ютерних курсів і програм з англійської мови найбільше поширення одержали «1000 Words», «Triple play plus in English», «English on holidays», «English Gold», «English for communication», «English Course», «English Platinum», «Bridge to English», «Hello, America!», «Oxford Platinum», «In & Around London», «Focus on Grammar», «Професор Хігінс. Англійська без акценту», «Англійська. Шлях до досконалості» [1: 5].

Сьогодні активного використання набувають освітні інтернет-платформи, зокрема Moodle, Wordwall (зокрема PassiveVoice), Kahoot, Googlepresentations, Webquest, які можуть ефективно задовольнити навчальні потреби як вчителя, так й учня. До актуального переліку онлайн-ресурсів з вивчення іноземних мов належать Drops, LingQ, Preply, Duolingo, Ling App, UTalk, Coursera, Mondly.

З огляду на викладене вище найефективнішими сучасними технологіями визнано ігрові, інтерактивні, проєктні технології, так звані кейс-технології («case study»), технології проблемного навчання, навчання у співпраці тощо. Чільне місце серед сучасних освітніх інновацій належить технології інформаційного навчання на основі використання сучасних цифрових розробок, тобто інформаційно-комунікаційних технологій як засобів навчання [6: 3].

Наукова новизна та теоретична значущість одержаних результатів полягають в обґрунтуванні сутності процесу формування англійської компетентності в діалогічному мовленні старшокласників засобами інформаційно-комунікаційних технологій; конкретизації підходів до відбору сучасних цифрових технологій як засобів навчання.

Висновки. Діджиталізація сучасного суспільства спричинила широке використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому просторі. У ході проведеного дослідження з'ясовано, що використання інформаційно-комунікаційних технологій є надзвичайно актуальним для формування англійської комунікативної компетентності з використанням комунікативного методу завдяки моделюванню мовленнєвих ситуацій.

Робота, спрямована на формування англійської компетентності в діалогічному мовленні старшокласників з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, дає високі результати, якщо вона ґрунтується на комунікативно-діяльнісному підході, організовується відповідно до принципів мовного розвитку, а також базується на використанні спеціально підібраного дидактичного матеріалу.

Список використаних джерел та літератури

1. Базиченко В. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-vikoristannya-informaciyno-komunikaciynih-tehnologiy-na-urokah-inozemno-movi-176113.html> (дата звернення: 08.09.2022).

2. Державні стандарти загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> (дата звернення: 08.10.2022).
3. Інформаційні й комунікаційні технології. URL: <https://ua5.org/svit/281-nformacijn-jj-komunkacijn-tekhnolog.html> (дата звернення: 08.09.2022).
4. Кодлюк І. В. Формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні майбутніх фахівців з туризму в коледжах : дисертація на здобуття наукового ступеня кан. пед. наук. 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови) / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2018. 275 с.
5. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних ун-тів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
6. Ставицька І. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті // Матеріали наук.-практ. конф. Нац. техніч. ун-ту України «КПІ» «Новітні освітні технології». URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1103> (дата звернення: 08.10.2022).
7. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою : автореф. дис... канд. пед. наук 13.00.04. Луганськ, 2005. 23 с.
8. Черниш В. В. Навчання іншомовного діалогічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2012. № 4. С. 11–27.
9. Ziganshina K. R., Deputatova N. A., Biktagirova Z. A., Kasimov O. H. New Approaches To Teaching Dialogic Speech At The Senior Stage Of Education. *Modern Journal of Language Teaching Methods*. 2017. Vol. 7, Iss. 9/1. P. 143–149.

О. В. Сивоглаз
*Житомирський державний
університет
імені Івана Франка
Науковий керівник:
канд. філол. наук, доц. Соколовська С. Ф.*

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ)

У статті розглядаються лінгвокультурні особливості німецькомовної інтернет-комунікації на прикладі соціальних мереж.

Об'єктом вивчення у когнітивно-комунікативній парадигмі лінгвістики є дискурсивні стратегії інтернет-комунікації, закріплені узуально для вираження оцінки, емоцій мовця та самовираження.